

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ АНКЕТНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ НА БИЗНЕС СРЕДИТЕ ОТ СТАТИСТИЧЕСКИ МЕТАДАНИ

I. ВЪВЕДЕНИЕ

За първи път в страната беше проведено анкетно изследване за установяване на потребностите от статистически метаданни на най-голямата група потребители на статистическа информация - бизнес средите.

Основна цел на изследването беше да се проучат потребностите и да се определят основните видове статистически метаданни, които са необходими на бизнес средите и могат да улеснят и подпомогнат работата със статистическите данни и правилното им разбиране и тълкуване. Същевременно се цели да се подобри информираността на бизнес средите за: статистическата информационна система; източниците на статистическа информация (данни и метаданни); възможностите за използване и разпространение на статистически данни; насоките, в които се развиват (и/или биха могли да се развиват) информационните и метаинформационните системи в НСИ с цел да се усъвършенства и модернизира разпространението и достъпа на потребителите до статистическите данни.

Въпросите в анкетното изследване са свързани главно с проблемите на представянето и разпространението на информацията на потребителите, като индиректно се отнасят до проблемите за статистическите метаданни. Този подход е приложен, тъй като понятието “метаданни” се среща по-рядко и не е достатъчно познато на респондентите. За да се избегнат сложните терминологични обяснения, се наложи да се възприеме по-практично тълкувание за понятието “метаданни”. Под “метаданни” в проведеното изследване се разбира помощна информация за потребителите, която:

- Ориентира в статистическата информационна система и информира за провежданите статистически изследвания;
- Представа съдържанието и качеството на статистическите данни;
- Показва по какъв начин са произведени статистическите данни и как да се разбират и тълкуват правилно;
- Информира за начините за разпространение на данните и за достъпа до тях.

Настоящото изследване се проведе на базата на извадка от 4100 единици, която е подизвадка от извадката, с която се изследват зетите лица, отработеното време, средствата за работна заплата и други разходи за труд. Извадката е стратифицирана по следните признаци: форми на собственост, икономически дейности (номенклатура А17 - от А до К), големина на фирмите (според броя на зетите в тях). Изследването се осъществи едновременно с наблюдението на труда през второто тримесечие на 2004 г. (Формуляр Е - труд, тримесечен).

Необходимите данни са събрани с помощта на анкетна карта за изследване на потребностите на бизнес средите от статистически метаданни и на тяхната натовареност като респонденти. Равнището на отговаряне е 98.1%. Получиха се попълнени анкетни карти от 430 фирми от обществения и 3592 фирми от частния сектор.

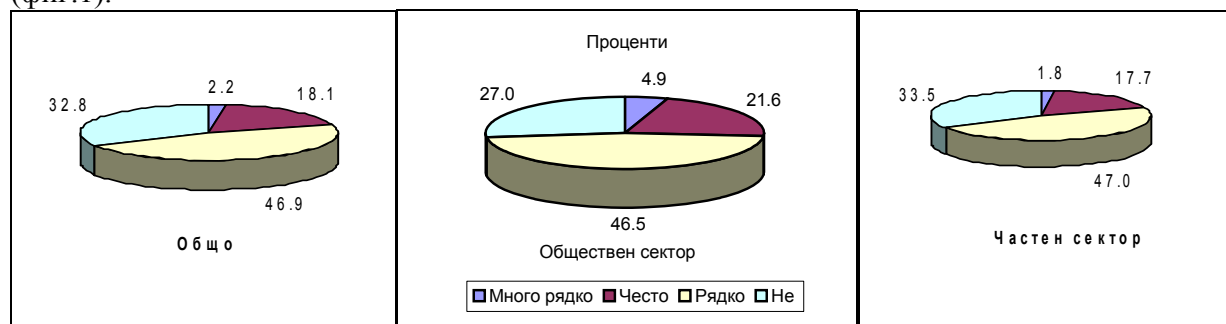
С анкетното изследване се получи информация за: степента на използване на статистическа информация от бизнес средите и основните за респондентите източници на

статистическа информация; информираността за наличните статистически метаданни и за възможностите за улесняване на дейността на потребителите посредством нови методи и средства за представяне и разпространение на статистическа информация; необходимите основни групи статистически данни, за които респондентите имат нужда от пояснения и указания с “метаданни”; за подходящите и удобни за тях форми и средства за представянето на статистическите данни и метаданни и много други въпроси.

II. ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ

1. Използване на статистическа информация и основни източници на статистически данни

1.1 Резултатите от изследването показват, че статистическата информация се използва в дейността на голяма част (67.2%) от бизнес средите, като преобладаващата честота на използването ѝ, определена от почти половината от респондентите (46.9%), е „Рядко” (фиг.1).

Фиг. 1. Структура на отговорите на анкетираните фирми на въпроса "Използвате ли статистическа информация във Вашата организация (фирма)?" (общо и по форми на собственост)

Не използват статистическа информация 32.8% от фирмите, като делът им е значително по-голям в частния сектор (33.5%) в сравнение с този в общественния сектор (27.0%).

Само 4.9% от предприятията в общественния сектор отговарят, че използват статистическата информация много често. За частния сектор отговор “Много често” е посочен от още по-малка част (1.8%) от респондентите. Оценките на фирмите в двата сектора по отношение използването на статистическата информация са близки при отговор “Рядко”, който е посочен от 46.5% от анкетираните от общественния сектор и 47.0% от частния сектор.

1.2. На въпроса “Кои от изброените причини влияят отрицателно върху използването на статистическа информация във Вашата организация (фирма)?” близо половината от анкетираните (46.5%) са на мнение, че “липсва навик за работа със статистически данни”, а повече от 1/3 от респондентите са посочили отговор “в дейността няма потребност от статистически данни”. По-малка част от респондентите (17.4%) считат, че “не се намира подходяща за дейността им статистическа информация”. В същото време 18.7% от тях посочват “недоверието в достоверността на статистическата информация”

като причина, която влияе отрицателно върху използването на статистическата информация в тяхната организация (фирма).

В отговор “други” като причини, които влияят отрицателно върху използването на статистическата информация, респондентите са посочили: недостатъчна статистическа култура; слаба квалификация; липса на време; липса на средства за закупуване на техника.

1.3. Като основни източници за намиране на необходимата статистическа информация повече от половината от респондентите от бизнес средите посочват, че използват (“Често” или “Рядко”) Интернет (60.7%) и значително по-малък дял (37.4%) от тях - публикациите и изданията на НСИ (табл. 1). Информационните услуги на НСИ се използват от 38.4% от респондентите в различна степен.

В отговор “Други” респондентите посочват, че намират желаната от тях статистическа информация в специализирани издания, браншови бюлетини, по телефона от НСИ, чрез медиите.

Таблица 1
РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРИТЕ НА АНКЕТИРАНИТЕ ЕДИНИЦИ НА ВЪПРОСА “КОИ ОТ ИЗБРОЕНИТЕ ИЗТОЧНИЦИ ИЗПОЛЗВАТЕ ЗА НАМИРАНЕ НА ЖЕЛАНАТА ОТ ВАС СТАТИСТИЧЕСКА ИНФОРМАЦИЯ”

Код	Източници	Отговори		Често отн. дял (%)	Рядко отн. дял (%)	Не използвам отн. дял (%)
		Отговорили брой	структура (%)			
А	Интернет	2953	100.0	33.6	27.1	39.3
Б	Информационни услуги на НСИ	2740	100.0	6.9	31.5	61.6
В	Публикации и издания на НСИ	2717	100.0	8.0	29.4	62.6
Г	Публикации и издания на международни статистически организации	2613	100.0	2.6	12.3	85.1

Преобладаващата част от респондентите (62.8%), които използват в дейността си Интернет за източник на информация, са посочили, че получават (“Често” или “Рядко”) статистически данни чрез сайта на НСИ (www.NSI.bg). За получаване на статистическа информация се използват и други Интернет сайтове: www.noi.bg (74.9%); www.minfin.government.bg (55.5%), www.portal.government.bg (44%), www.bnb.bg (43.0%), www.Stat.bg (25.7%).

С въпроса “Знаете ли, че в Интернет сайта на НСИ може да намерите следната информация?” се проучва степента на познаване (от страна на респондентите) на включените в този сайт основни данни и метаданни (табл. 2).

Малко повече от 1/4 от респондентите са посочили, че знаят за включените в сайта “Национални класификации и номенклатури” (30.7%) и “Данни от статистическите изследвания” (26.0%).

Таблица 2

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРИТЕ НА АНКЕТИРАНИТЕ ЕДИНИЦИ НА ВЪПРОСА “ЗНАЕТЕ ЛИ, ЧЕ В ИНТЕРНЕТ САЙТА НА НСИ МОЖЕ ДА НАМЕРИТЕ СЛЕДНАТА ИНФОРМАЦИЯ:...?”

Код		Отговори		Да	Не	Не използвам
		Отговорили				
		брой	структура (%)	отн. дял (%)	отн. дял (%)	отн. дял (%)
А	Национална програма за статистическите изследвания	3892	100.0	19.2	20.0	60.8
Б	Календар на статистическите изследвания	3850	100.0	14.1	22.5	63.4
В	Списък на стандартни статистически показатели, за които се разпространяват данни	3855	100.0	19.1	21.3	59.6
Г	Данни от статистически изследвания	3865	100.0	26.0	16.9	57.1
Д	Методологии на статистическите изследвания	3840	100.0	13.7	22.9	63.4
Е	Национални класификации и номенклатури	3884	100.0	30.7	17.3	52.0
Ж	Каталог на статистическите изследвания и публикации на НСИ	3828	100.0	18.4	21.4	60.2

Прави впечатление, че почти 1/2 от респондентите, които използват в дейността си статистическа информация са признали, че до момента на провеждането на изследването не са знаели (отговор “не”), че в сайта на НСИ могат да намерят: националната програма за статистическите изследвания, календара на статистическите изследвания, методологиите на статистическите изследвания, каталога на статистическите изследвания, списъка на стандартните статистически показатели, по който се разпространяват статистически данни.

2. Относно времето за работа със статистическа информация и необходимостта на бизнес средите от методологични пояснения и указания

2.1. Според мнението на респондентите най-малка част от времето за работа със статистически данни се отделя за “Изясняване на статистическата методология”. Повече от 2/3 от респондентите посочват, че не отделят време за “Изясняване на статистическата методология”. Само 3.3% от тях отговарят, че използват “Голяма част” от времето си за тази дейност (табл. 3).

Таблица 3

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРИТЕ НА АНКЕТИРАНИТЕ ЕДИНИЦИ НА ВЪПРОСА “КАКВА ЧАСТ ОТ ВРЕМЕТО ЗА РАБОТА СЪС СТАТИСТИЧЕСКА ИНФОРМАЦИЯ СПОРЕД ВАС СЕ ОТДЕЛЯ ВЪВ ВАШАТА ФИРМА (ОРГАНИЗАЦИЯ) ЗА ИЗБРОЕНИТЕ ДЕЙНОСТИ?”

Код	Дейности	Отговори		Голяма част	Малка част	Не отделям време за това
		Отговорили				
		брой	структура (%)	отн. дял (%)	отн. дял (%)	отн. дял (%)
А	Търсене и събиране на информация	3108	100.0	11.2	52.2	36.6
Б	Ориентиране в информационните източници	3042	100.0	5.2	39.4	55.4
В	Обработка на информацията	3079	100.0	12.0	43.9	44.1
Г	Изясняване на статистическата Методология	3023	100.0	3.3	26.9	69.8
Д	Уточняване съдържанието на показателите	2927	100.0	5.6	34.3	60.1

Според 36.6% от респондентите не се отделя време за “Търсене и събиране на информация”. Същевременно 11.2% от анкетираните са на мнение, че в техните фирми за това се отделя “Голяма част” от времето, а според 52.2% - “Малка част”.

Като “Други” дейности, за които се отделя значително време при работа със статистически данни, респондентите посочват времето за сравнителен анализ и за съгласуване на информацията от различните източници.

2.2. Повече от 1/3 от респондентите отговарят, че при работа със статистическите данни им се налага в определена степен (“Често” или “Рядко”) да използват методологични пояснения и указания в изброените в изследването области (табл. 4).

Таблица 4

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРИТЕ НА АНКЕТИРАНИТЕ ЕДИНИЦИ НА ВЪПРОСА ”НАЛАГА ЛИ ВИ СЕ ПРИ РАБОТА СЪС СТАТИСТИЧЕСКА ИНФОРМАЦИЯ ДА ИЗПОЛЗВАТЕ МЕТОДОЛОГИЧНИ УКАЗАНИЯ И ПОЯСНЕНИЯ В ИЗБРОЕНИТЕ ОБЛАСТИ?”

Код	Области	Отговори			Често	Рядко	Не
		Отговорили		отн. дял (%)			
		брой	структура (%)				
А	Статистическите изследвания	2921	100.0	5.3	24.9	69.8	
Б	Статистическите показатели	2935	100.0	8.1	32.6	59.3	
В	Статистическите понятия и термини	2912	100.0	7.2	27.2	65.6	
Г	Класификациите и номенклатурите	2950	100.0	11.2	31.4	57.4	
Д	Сравнимост и съпоставимост на данните	2913	100.0	8.7	26.3	65.0	
Е	Хармонизацията с европейското право	2880	100.0	4.0	15.9	80.1	
Ж	Срокове и периодичност на данните	2886	100.0	9.0	24.3	66.7	

2.3. На въпроса “Срещате ли трудности при тълкуването на статистическите показатели?” само 28 % от респондентите са дали отрицателен отговор (“Не”) и считат, че не срещат такива трудности.

При тълкуването на статистически показатели 45.1% от анкетираните имат проблеми (6.5% от тях срещат трудности “Винаги”, а 38.6% от тях - “Понякога”). В същото време 26.9% посочват отговор “Не мога да преценя”.

2.4. Изследването на мнението на респондентите, които са и потребители на статистическа информация, за срещаните при използване на статистическа информация проблеми показва, че голяма част от тях не са срещали: “Неточности в информацията” (59.2% от респондентите); “Много подробна информация” (65.8%); “Конфиденциалност на статистическите данни” (69.9%). Респондентите считат, че “Рядко” срещат информационни проблеми от вида: “Непояснени статистически понятия, термини” (30.1% от респондентите); “Неясно съдържание и/или несъпоставимост на показателите” (25.1%); “Липсващи и/или непълни методологически указания” (28.2%); “Ненавременно получаване на информация” (19.9 %).

3. Потребности на бизнес средите от статистически метаданни

Резултатите от изследването по отношение на потребностите на респондентите от статистически метаданни показват:

- Голяма част от респондентите (55.0%) биха искали да разполагат със “Списък на базите от данни и достъпа до тях”, като 27.3% от тях считат тази информация за “Много необходима”.

- “Статистическият терминологичен речник” е необходим за работата със статистически данни според 51.5% от респондентите, като 22.9% от респондентите го считат за “Много необходим”.
- “Описание на статистическите показатели и динамичните редове” е информация, която е “Много необходима” за 19.1% от респондентите, а “Малко необходима” за 30.8% от тях. Приблизително същото е съотношението на отговорите за необходимостта от информация за “Методология на статистическите изследвания”, “Статистически въпросници и указания за попълването им”, “Описания на обработките и форматите на представяне”.
- Отговорите на преобладаващата част от респондентите показват, че за тях са важни изброените в изследването характеристики, свързани с качеството на статистическата информация (“Пълнота (обхват)”; “Достоверност”; “Сравнимост”; “Своевременност”; “Достъпност”). Повече от 1/4 от респондентите са посочили, че тези характеристики са от “Голяма” степен на важност за тяхната дейност. “Достоверността” на информацията е определена с “Голяма” степен на важност от най-голям дял (43.8%) от респондентите. Малко по-малка част от анкетираните са посочили същата степен на важност за характеристиките “Достъпност” (35.3%), “Своевременност” (31.1%), “Сравнимост” (30.2%).

4. Информационни и технически средства за улесняване на работата на бизнес средите със статистически данни

4.1. “Речникът със статистическите термини и понятия” се счита за средство, което би улеснило работата със статистическите данни на най-голям дял (65.9%) от респондентите (отговор “Изцяло” са дали 37.5% от респондентите и “Отчасти” - 28.4% от тях) (табл. 5).

Таблица 5

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРИТЕ НА АНКЕТИРАНИТЕ ЕДИНИЦИ НА ВЪПРОС № 11 “СМЯТАТЕ ЛИ, ЧЕ НАЛИЧИЕТО НА ИЗБРОЕНИТЕ СРЕДСТВА И БД БИ УЛЕСНИЛО РАБОТАТА ВИ СЪС СТАТИСТИЧЕСКИТЕ ДАННИ?”

Код	Информационни средства	Отговори		Изцяло отн. дял (%)	Отчасти отн. дял (%)	Не отн. дял (%)
		Отговорили				
		брои	структура (%)			
А	Речник със статистическите термини и понятия	2774	100.0	37.5	28.4	34.1
Б	Информационна система за статистическите показатели и динамичните редове	2686	100.0	23.5	30.7	45.8
В	Информационна система за статистическите класификации и номенклатури	2708	100.0	30.3	29.6	40.1
Г	Информационна система за статистическия инструментариум (статистически въпросници, анкетни карти, справки и др.)	2675	100.0	20.8	28.6	50.6
Д	Информационно търсеща система (с търсене на статистическите данни по ключови думи, по изрази) на основа на общите национални стандарти за електронен обмен на данни	2692	100.0	35.7	21.5	42.8
Е	On-line достъп до базите с данни на НСИ	2680	100.0	37.9	21.4	40.7
Ж	On-line достъп до библиотеката на НСИ	2630	100.0	32.4	21.5	46.1

Малко по-малка част от респондентите (59.9%) са на мнение, че работата им би се улеснила с наличието на “Информационна система за класификации и номенклатури”, като за 30.3% от респондентите степента на улеснение е “Голяма”.

Според мнението на 57.2% от респондентите работата им със статистически данни би се улеснила (“Изцяло” или “Отчасти”) при наличие на “Информационно търсеща система (с търсене на статистическите данни по ключови думи, по изрази) на основа на общите национални стандарти за електронен обмен на данни”. Приблизително същата част от респондентите (54.2%) отговарят, че работата им със статистически данни ще се улесни при наличие на “Информационна система за статистическите показатели и динамичните редове”. Малко по-малка част (49.4%) от респондентите са на същото мнение по отношение на наличието на “Информационна система за статистическия инструментариум (статистически въпросници, анкетни карти, справки и др.)”.

Близо 3/5 от респондентите считат, че работата им със статистически данни ще се улесни (“Изцяло” или “Отчасти”) при наличие на On-line достъп до базите с данни на НСИ и On-line достъп до библиотеката на НСИ.

4.2. Като “Други” средства за улеснение на работата им със статистическите данни респондентите посочват: БД за предоставянето на данни по области и общини, перманентно изпращане на е-майл със статистически данни.

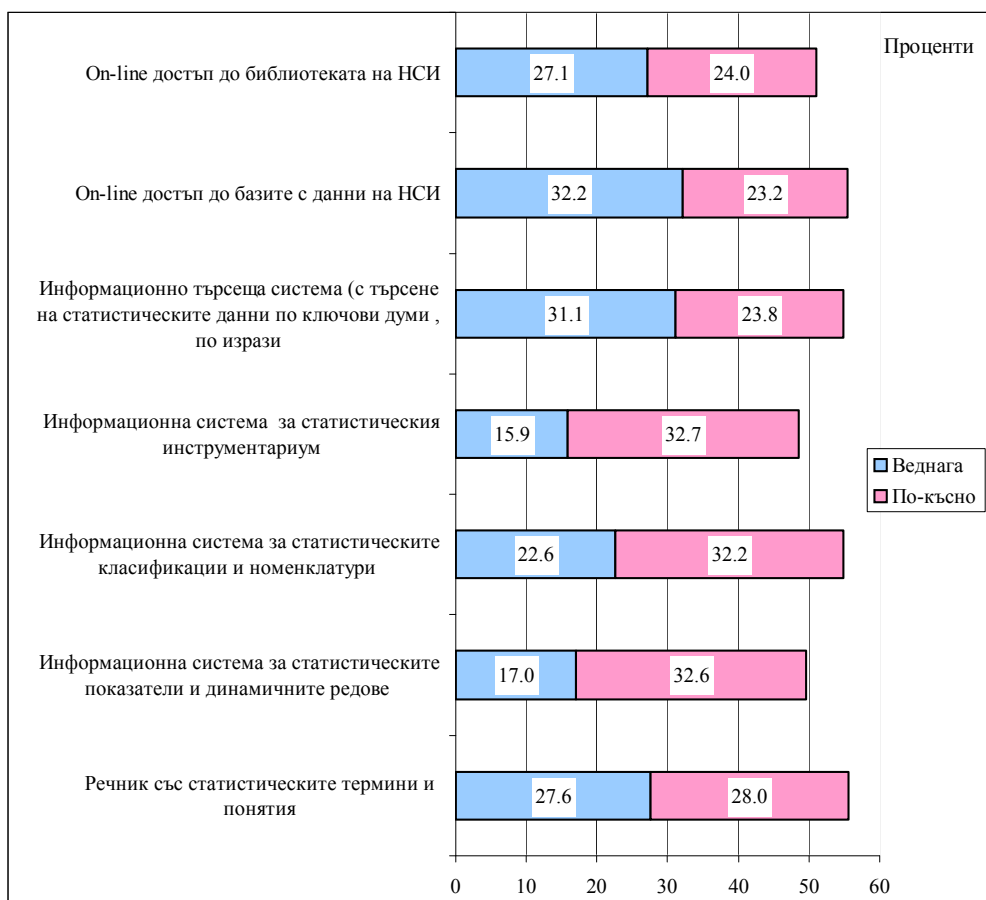
5. Мнение на бизнес средите за приоритетите при въвеждане на информационни и технически средства за достъп и разпространение на статистическата информация

5.1. За да се улесни достъпът до статистическите данни в НСИ, според мнението на повече от 1/2 от респондентите, е необходимо с приоритет да се въвеждат:

- Речник със статистическите термини и понятия;
- On-line достъп до базите с данни на НСИ;
- Информационно търсеща система (с търсене на статистическите данни по ключови думи и по изрази) на основа на общите национални стандарти за електронен обмен на данни;
- Информационна система за статистически класификации и номенклатури;
- On-line достъп до библиотеката на НСИ.

5.2. Голям е делът и на респондентите, които считат, че в НСИ трябва “Веднага” да се въвеждат “On-line достъп до базите с данни на НСИ” (32.2%); “On-line достъп до библиотеката на НСИ” (27.1%) и “Информационно търсеща система” (31.1%).

Повече от 1/4 от респондентите (27.6%) изразяват мнение, че с приоритет и “Веднага” трябва да се въвежда “Речник със статистическите термини и понятия”, а 28.0% от тях считат, че това може да стане “На по-късен етап” (фиг. 2).

Фиг.2. Относителен дял на отговорите “Веднага” и “По-късно” на фирмите на въпроса “С какъв приоритет бихте искали да се въвеждат в НСИ изброените средства и БД, за да се улесни достъпът Ви до статистическата информация?”

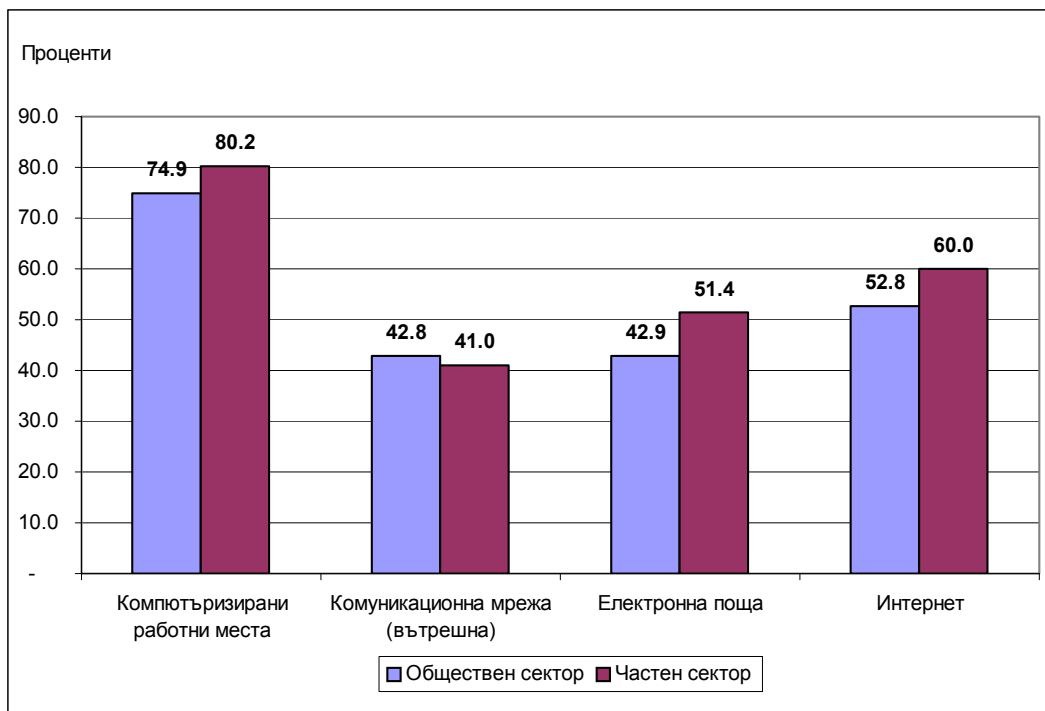
5.3. Предпочитанията на респондентите от бизнес средите към използване на определени технически носители за получаване на официалната статистическа информация могат най-общо да се представят (ранжират) в следната последователност: Хартиен носител; E-mail; Дискети; On-line; CD. Все още получаването на статистическа информация на хартиен носител в бизнес средите остава като по-предпочитана форма в сравнение с получаването на статистическа информация On-line, на дискети или CD.

5.4. Предпочитанията на респондентите към използване на съвременни средства за получаване на официалната статистическа информация (чрез E-mail, On-line) се обуславят в значителна степен от състоянието и развитието на информационните и комуникационни технологии на бизнес средите.

Според анкетното изследване в 79.6% от фирмите има изградени компютъризирани работни места, а 41.2% от респондентите посочват, че в тяхната организация са изградени вътрешни комуникационни мрежи и че 50.5% от тях използват електронна поща, а 59.2% - Интернет.

Съотношението на отговорите на респондентите, разпределени по форми на собственост показва, че в сравнение с общественения сектор по-голяма част от респондентите

в частния сектор притежават: компютъризирани работни места (80.2%), Интернет (60.0%) и електронна поща (51.4%) (фиг. 3).

фиг.3. Относителен дял на фирмите, които като отговори на въпроса “Кои от изброените средства за вътрешен и външен електронен обмен на информация притежавате (сте изградили)?” посочват, че разполагат с такива информационни средства

Съотношението се променя в полза на обществения сектор при комуникационните мрежи – 42.8% от респондентите от обществения и 41.0% от частния сектор посочват, че в техните организации (фирми) са изградили такива мрежи.

Наличието в голяма част от респондентите на вътрешни комуникационни мрежи с електронна поща и електронни системи за документооборот, както и перспективите за бъдещото им развитие, предопределят техния избор и съответните предпочитания към използване на съвременни технически носители и средства за получаване на статистическа информация.

Мненията и оценките на респондентите от бизнес средите в това изследване ще бъдат използвани при формиране на политиката на НСИ по отношение на изграждането на статистически метаинформационни системи и последователността на въвеждането им; избора на стандартите за метаданни; предоставянето на повече възможности за получаване на статистическа информация според изискванията на потребителите и техните възможности; внедряване на нови средства и технологии за разпространение на статистическа информация.